

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

28 лютого 2017 р.

№4-ріш

Справа №1-26.213/50-2014

**Про закриття
провадження у справі**

Адміністративна колегія Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи №1-26.213/50-2014 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції публічним акціонерним товариством "Миколаївобленерго" (надалі – ПАТ "Миколаївобленерго", Товариство, Енергопостачальник, Відповідач), код ЄДРПОУ 23399393 (адреса: 54017 м. Миколаїв, вул. Громадянська, 40)

ВСТАНОВИЛА:

Розпорядженням адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення, територіальне відділення) від 02.09.2014 №51-р за власною ініціативою Відділення розпочато розгляд справи №1-26.213/50-2014 за ознаками вчинення ПАТ „Миколаївобленерго” порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Під час розгляду даної справи встановлено наступне.

Публічне акціонерне товариство «Миколаївобленерго», ідентифікаційний код 23399393 (адреса: 54017, м. Миколаїв, вул. Громадянська, 40) є юридичною особою і діє як суб'єкт господарювання на підставі Статуту, затвердженого Загальними зборами акціонерів ПАТ «Миколаївобленерго» 26 травня 2015 року (протокол №24) та зареєстрованого 02 червня 2015 року за №15221050097001203.

Пунктом 1.1. Статуту визначено, що ПАТ «Миколаївобленерго» є новою назвою відкритого акціонерного товариства Енергопостачальна компанія «Миколаївобленерго», створеного шляхом перетворення з державної акціонерної Енергопостачальної компанії «Миколаївобленерго» відповідно до Закону України "Про господарські товариства" та рішенням загальних зборів акціонерів.

Засновником Товариства є держава в особі Міністерства енергетики та електрифікації України.

Згідно пункту 2.3. Статуту предметом діяльності Товариства є, зокрема:

- постачання електричної енергії за регульованим тарифом;

- передача електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, передача електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами.

ПАТ «Миколаївобленерго» здійснює діяльність:

- з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами відповідно до ліцензії НКРЕ АГ №500343 від 28.04.2011;
- з постачання електричної енергії за регульованим тарифом відповідно до ліцензії НКРЕ від 18.05.2011 АГ №500344.

Відповідно до абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання – це, зокрема юридична особа, незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, чи фізична особа, що здійснює діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншу господарську діяльність.

Отже, ПАТ «Миколаївобленерго» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», тобто на нього поширюється дія цього Закону.

У цій справі територіальними відділенням було проведено дослідження становища Відповідача при наданні послуг з постачання електричної енергії за регульованим тарифом населенню, відповідно до вимог Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за №317/6605, (далі – Методика).

Товар - будь який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права. В даному випадку *товаром є постачання електричної енергії за регульованим тарифом населенню.*

Споживачами вказаного товару, а саме – постачання електричної енергії за регульованим тарифом, є *населення Миколаївської області.*

Товарними межами ринку за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей, умов використання товару, є *постачання електричної енергії за регульованим тарифом населенню.*

Відповідно до підпункту «б» пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 24.03.1999 №441 „Про невідкладні заходи щодо стабілізації фінансового становища підприємств електроенергетичної галузі” постачальникам електричної енергії за нерегульованим тарифом забороняється постачати електричну енергію населенню.

Відтак, товар - постачання електричної енергії за регульованим тарифом населенню - не має замінників.

Територіальними (географічними) межами ринку, який досліджувався, є межі території Миколаївської області, на якій розташовані власні електричні мережі ПАТ «Миколаївобленерго».

Діяльність з постачання електричної енергії за регульованим тарифом регламентується Умовами та Правилами здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом (надалі – Умови та Правила), затвердженими постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України (надалі – НКРЕ) від 13 червня 1996 року №15/1, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 08 серпня 1996 року за №433/1458, зі змінами і доповненнями.

Умовами та Правилами передбачено, що постачання електричної енергії за регульованим тарифом здійснюється суб'єктом підприємницької діяльності, зареєстрованим у встановленому порядку, який отримав ліцензію на постачання електричної енергії за регульованим тарифом та зобов'язаний дотримуватися ліцензійних умов.

Пунктом 2.1 Умов та Правил передбачено, що ліцензіат повинен мати тільки одну ліцензію на право здійснення діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом.

Пунктом 2.2 Умов та Правил передбачено, що ліцензіат має право здійснювати ліцензовану діяльність лише на закріпленій території.

На території Миколаївської області (крім території, на якій постачає електричну енергію ДП «Одеська залізниця» та ДПЕМ ВАТ «Атомсервіс») електричну енергію за регульованим тарифом населенню у 2011-2013 роках постачало ПАТ «Миколаївобленерго». Як зазначено в ліцензіях НКРЕ від 18.08.2005 №177322, від 18.08.2005 №177323, від 28.04.2011 №500343, від 28.04.2011 №500344, виданих ПАТ «Миколаївобленерго», Товариство має право постачати електричну енергію за регульованим тарифом на закріпленій території Миколаївської області, де і розташовані власні місцеві (локальні) електричні мережі Товариства.

Тобто, населення Миколаївської області, будинки, квартири та електрообладнання яких розташовані на території, що закріплена за Товариством відповідними ліцензіями НКРЕ, має можливість отримувати електричну енергію за регульованим тарифом в межах власних місцевих (локальних) електричних мереж ПАТ «Миколаївобленерго» тільки від ПАТ «Миколаївобленерго».

Отже, ПАТ «Миколаївобленерго» є єдиним суб'єктом господарювання, який постачає електричну енергію за регульованим тарифом населенню в межах території Миколаївської області, на якій розташовані власні місцеві (локальні) електричні мережі ПАТ «Миколаївобленерго» відповідно до отриманих ліцензій НКРЕ від 18.08.2005 №177322, від 18.08.2005 №177323, від 28.04.2011 №500343, від 28.04.2011 №500344.

Часовими межами ринку визначено 2011-2016 роки – проміжок часу, протягом якого залишались незмінні структура ринку, співвідношення попиту та пропозицій на ньому.

Враховуючи вищенаведене, за результатами дослідження, здійсненого відповідно до положень Методики, встановлено, що за визначенням частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ПАТ «Миколаївобленерго» є таким, що займало у 2011-2016 роках *монопольне (домінуюче) становище* на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом населенню в межах території Миколаївської області, на якій розташовані власні електричні мережі ПАТ «Миколаївобленерго», як таке, що на цьому ринку не мало жодного конкурента.

Дану справу було розпочато, виходячи з наступних обставин.

Відповідно до пункту 1 резолютивної частини рішення адміністративної колегії Відділення від 27.06.2013 №81-ріш у справі №1-26.213/71-2013, Товариство було визнано таким, що займало монопольне становище у 2011-2012 роках на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом населенню у межах території Миколаївської області, на якій розташовані власні електричні мережі ПАТ „Миколаївобленерго”, як таке, що на цьому ринку не мало жодного конкурента.

Пунктом 2 резолютивної частини вказаного рішення дії ПАТ „Миколаївобленерго”, які полягають у висуванні вимог до гр. Титаря О.І щодо оплати вартості відключення від електропостачання помешкання цього споживача за адресою: м. Миколаїв, вул. Фурманова, 53 як обов'язкової умови для відновлення йому електропостачання, при тому, що сам споживач не замовляв у Товариства цієї послуги (виконання робіт) і відповідних договорів на її надання, як то вимагається законодавством, не укладав, визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України „Про захист економічної конкуренції”, а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді дій, що призвели до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до пункту 3 резолютивної частини рішення за вказане порушення на ПАТ „Миколаївобленерго” накладено штраф у розмірі 68 000 (шістдесят вісім тисяч) гривень.

Не погоджуючись з рішенням Відділення, ПАТ „Миколаївобленерго” оскаржило його до господарського суду Миколаївської області, який рішенням від 25.09.2013 у справі №915/1436/13 позов задовольнив повністю, визнавши недійсним рішення територіального відділення від 27.06.2013 №81-ріш. Постановою Одеського апеляційного господарського суду від 17.12.2013, яка залишена без змін постановою Вищого господарського суду України від 04.03.2014, рішення місцевого господарського суду залишено без змін.

Одеський апеляційний господарський суд за результатами дослідження обставин справи зробив висновок: «Враховуючи той факт, що підключення гр. Титаря О.І. до електропостачання відбулось без сплати збитків, доводи органу Антимонопольного комітету України стосовно того, що повторне підключення споживача до енергопостачання було поставлене ПАТ «Миколаївобленерго» в залежність від сплати відповідного платежу, спростовуються фактичними обставинами справи».

ВГСУ за результатами розгляду касаційної скарги Відділення підтримав позицію господарських судів та зазначив: «Судові рішення мотивовано відсутністю належних доказів того, що ПАТ «Миколаївобленерго» відмовлялося відновити споживачеві гр. Титарю О.І. постачання електричної енергії без сплати цим споживачем вартості послуг з відключення від електропостачання. Відтак у справі не доведено ущемлення інтересів споживача внаслідок зловживання Позивачем монопольним становищем та за таких обставин, суди дійшли обґрунтованого висновку про наявність підстав для визнання недійсним рішення Відділення від 27.06.2013 №81-ріш».

У той же час, Відділенням було розглянуто справи про порушення ПАТ «Миколаївобленерго» законодавства про захист економічної конкуренції №1-26.213/108-2013 та №1-26.213/112-2013, за результатами розслідування яких адміністративною колегією територіального відділення прийняті рішення "Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу" від 27.09.2013 №№123-ріш і 124-ріш відповідно.

У цих справах, на відміну від обставин справи №1-26.213/71-2013 підключення споживачів відбулось після сплати ними витрат, в тому числі, на відключення. Однак, за результатами перегляду рішень Відділення від 27.09.2013 №123-ріш та №124-ріш в судовому порядку, вони теж визнані недійсними.

Одеський апеляційний господарський суд зазначив, що Відділення при прийнятті рішення не надало належної оцінки тій обставині, що витрати, пов'язані з відключенням споживача від мереж електропостачання, Обленерго понесло виключно у зв'язку із порушенням споживачем Правилами користування електричною енергією для населення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.1999 №1357, (надалі – Правила користування електричною енергією, ПКЕЕн, Правила №1357), а відтак дійшло передчасного висновку, що дані витрати не можуть належати до збитків.

ВГСУ за результатами розгляду касаційної скарги Відділення підтримав позицію господарських судів та зробив висновок, що у справі не доведено ущемлення інтересів споживача внаслідок зловживання Позивачем монопольним становищем.

Отже, виходячи із змісту судових рішень, у всіх справах скасовано висновки територіального відділення стосовно того, що ПАТ «Миколаївобленерго» займало монопольне становище у 2011-2012 роках на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом населенню у межах території Миколаївської області, на якій розташовані власні електричні мережі ПАТ „Миколаївобленерго”, як таке, що на цьому ринку не мало жодного конкурента.

Також суди скасували висновки Відділення щодо вчинення Товариством порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним становищем.

Слід відзначити, що визнання господарським судом повністю або частково недійсним рішення органу Комітету з підстав, зазначених у частині першій статті 59

Закону України «Про захист економічної конкуренції», не є перешкодою для нової (додаткової) перевірки відповідним органом Комітету дотримання Відповідачем вимог законодавства про захист економічної конкуренції, дослідження ринку, тощо з метою усунення порушень чи недоліків, які потягли за собою визнання рішення недійсним.

Враховуючи наведене та з огляду на необхідність проведення нового (додаткового) розслідування, з метою усунення порушень і недоліків, визначених у судових рішеннях, якими рішення адміністративної колегії Відділення від 27.06.2013 №81-ріш, від 27.09.2013 №123-ріш та №124-ріш визнано недійсними, керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 37 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративною колегією територіального відділення розпорядженням №51-р від 02.09.2014 було розпочату справу №1-26.213/50-2014 відносно Товариства у зв'язку із наявністю в його діях, які полягають в обумовленні відновлення електропостачання у помешканні споживачів:

- гр. Титаря О.І. за адресою: м. Миколаїв, вул. Фурманова, 53 оплатою сум за послуги з відключення, які не замовлялися споживачем, а саме відключення виконувалось з ініціативи енергопостачальника;

- гр. Бугайової Л.Л. за адресою: м. Миколаїв, вул. Лазурна, 36Б, кв. 8 оплатою сум за послуги з відключення, які не замовлялися споживачем, а саме відключення виконувалось з ініціативи енергопостачальника;

- гр. Кряжевої Т.А. за адресою: м. Миколаїв, вул. Чайковського, 36/2 оплатою сум за послуги з відключення, які не замовлялися споживачем, а саме відключення виконувалось з ініціативи енергопостачальника, ознак порушень законодавства про захист економічної конкуренції, передбачених пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді дій, що призвели до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Взаємовідносини між населенням та енергопостачальною організацією регулюються, зокрема Законом України «Про електроенергетику», Правилами користування електричною енергією для населення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.1999 №1357.

Пунктом 38 ПКЕЕн передбачено, що енергопостачальник зобов'язується забезпечувати надійне постачання електричної енергії згідно з умовами ліцензій та договором.

Пунктом 37 ПКЕЕн визначені права енергопостачальника, зокрема право тимчасово припиняти постачання електричної енергії або відключати споживача від мережі без його згоди у випадках, передбачених пунктами 34 і 35 цих Правил.

Положення пункту 27 Правил №1357 (у редакції, що діяла до набуття чинності змін, внесених постановою Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 №591) визначають, що у разі несплати за спожиту електричну енергію протягом 10 днів після терміну, зазначеного у договорі чи платіжному документі, та неотримання енергопостачальником повідомлення про оплату на 20 день споживачу надсилається попередження про відключення електричної енергії, а у разі несплати за спожиту електричну енергію на 30 день після отримання споживачем попередження енергопостачальник має право відключити споживача від електричної мережі.

Постановою Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 №591 до пункту 27 ПКЕЕн було внесено зміни, які передбачають, що у разі несплати або неповної оплати за спожиту електричну енергію у строки, визначені пунктом 20 цих Правил, електропостачальник на 30 день надсилає побутовому споживачу поштою або вручає особисто під підпис попередження про відключення електричної енергії, а у разі несплати за спожиту електричну енергію на 30 день після отримання побутовим споживачем попередження енергопостачальник має право відключити побутового споживача від електричної мережі.

Згідно пункту 36 ПКЕЕн (у редакції, що діяла до набуття чинності змін, внесених постановою Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 №591) відновлення електропостачання споживача здійснюється протягом 3 днів у містах та 7 днів у сільській місцевості після усунення порушень і оплати споживачем заборгованості, витрат на повторне підключення та збитків, завданих енергопостачальнику.

З урахуванням змін, внесених постановою Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 №591 до пункту 36 Правил ПКЕЕн, відновлення постачання електричної енергії побутовому споживачу здійснюється протягом трьох робочих днів у містах та п'яти робочих днів у сільській місцевості після оплати витрат на повторне підключення, усунення виявлених порушень та/або відшкодування збитків, завданих електропостачальнику (електророзподільному підприємству), крім випадку, коли електроустановку побутового споживача відключено у зв'язку з наявністю заборгованості з оплати за спожиту електричну енергію.

Крім того, вищенаведеною постановою до пункту 36 ПКЕЕн було внесено наступні зміни: у разі відключення об'єкта побутового споживача *через заборгованість відновлення електропостачання здійснюється за рахунок електропостачальника протягом трьох робочих днів у містах та п'яти робочих днів у сільській місцевості після оплати побутовим споживачем заборгованості.*

Виходячи з наведених норм законодавства, якими визначена процедура поновлення постачання електричної енергії, у разі порушення споживачем вимог Правил користування електричною енергією, відновлення електропостачання здійснюється після усунення споживачем порушень, оплати наявної заборгованості, витрат на повторне підключення та відшкодування збитків, завданих електропостачальнику. *Винятком є обставини, пов'язані з відключенням споживача через наявну заборгованість.* Таким чином, законодавством не передбачено обов'язку споживача оплачувати «послуги з відключення» від мереж електропостачання з метою поновлення електропостачання до власного помешкання. Отже, у ПАТ «Миколаївобленерго» відсутні правові підстави вимагати та стягувати зі споживача кошти за ці роботи взагалі та ставити обов'язковою умовою відновлення енергопостачання споживачу сплату ним за роботи з відключення від мереж електропостачальної організації та відновлення електропостачання зокрема.

В ході розслідування справи №1-26.213/71-2013 Відділенням було встановлено, що 06.06.2012 гр. Титарю О.І. – заявнику у вказаній справі було припинено електропостачання. Для відновлення електропостачання у своє житло 20.06.2012 споживач звернувся до ПАТ „Миколаївобленерго”. Для підключення до електропостачання заявнику було надано одразу три квитанції на оплату послуг: відшкодування транспортних витрат - на суму 404,37 гривень, технічної перевірки електроустановки - на суму 69,12 гривень, *відключення - на суму 92,45 гривень.* та підключення - на суму 145,80 гривень.

Для одержання обґрунтованих пояснень щодо правомірності надання йому після припинення електропостачання у належне йому помешкання, квитанцій до сплати за послуги відключення електропостачання, які він не замовляв, споживач *письмово звернувся до Енергопостачальника із заявою, у якій чітко сформулював своє прохання «отменить проведение мною оплаты по квитанциям и подключить мне электроэнергию»* (мовою оригіналу). На що Товариство листом від 24.07.2012 відповіло йому, що вимоги Енергопостачальника про оплату послуг згідно виданих споживачеві повідомлень (які він відносить до „збитків” підприємства), *у тому числі на послугу з відключення, цілком відповідають чинному законодавству з електроенергетики. Підключення споживача до електропостачання не відбулося.*

Будучи майже рік позбавленим життєво необхідних послуг, споживач вимушений був знову звертатися до Товариства за поновленням електропостачання. *При повторному зверненні споживача 20.05.2013* Товариство вже надало йому для укладення договору від 20.05.2013 №АЛ-1347, предметом якого було надання лише послуги з «повторного

підключення» побутових споживачів на вводі на 1-ф. 3 ПЛ» на суму 150,18 гривень та відшкодування транспортних витрат на суму 109,44 гривень. Загальна сума по договору склала 259,62 гривень. Цей договір був підписаний споживачем. Згідно виписаного йому Енергопостачальником „повідомлення” на оплату підключення та транспортних затрат споживач здійснив оплату того ж дня. Отже, ПАТ «Миколаївобленерго» здійснив підключення споживача без оплати понесених Енергопостачальником витрат на відключення. Отже, електропостачання споживачу було відновлено без неправомірного стягнення плати за відключення, а лише при оплаті ним вартості самого підключення (та транспортних затрат), як це й передбачено пунктом 36 ПКЕЕн.

Водночас, слід зазначити, що ПАТ «Миколаївобленерго» з метою відшкодування понесених збитків на відключення помешкання зазначеного споживача від електромереж, звернулось із відповідною позивною заявою до Центрального районного суду м. Миколаєва. Ухвалою Центрального районного суду від 20.11.2013 у справі №490/9238/13-ц позовну заяву ПАТ «Миколаївобленерго» про стягнення збитків було залишено без розгляду у зв'язку з добровільним відшкодуванням збитків гр. Титарем О.І.

Таким чином, гр. Титарем О.І. було оплачено роботи Товариства з відключення від мереж електропостачання, при цьому, як зазначає ПАТ «Миколаївобленерго» зазначені кошти є *відшкодуванням збитків, понесених Товариством при здійсненні процедури відключення.*

Однак, слід наголосити, що не усім споживачам Товариство поновлювало електропостачання у разі несплати, на час відновлення електропостачання, послуг з відключення.

Так, 19 листопада 2012 року квартира *гр. Бугайової Л.Л.* була відключена від електропостачання, про що вона дізналася, повернувшись додому та ознайомившись із запискою, що знаходилася в дверях квартири, такого змісту: "19.11.12 Лазурная, 36-Б – 8 Вас отключили п. 27 долг обр. Карпенко 2/1 Николаевоблэнерго откл. ДООУ" (мовою оригіналу). При зверненні до Товариства 28 листопада 2012 року за підключенням квартири, споживачеві для оформлення було надано бланк заяви на ім'я першого заступника директора філії ПАТ „Миколаївобленерго" про відновлення подачі електроенергії після відключення та повідомлення на оплату послуг: відключення - на суму 83,25 гривень відшкодування транспортних витрат - 20,65 гривень, підключення електроустановки - 68,26 гривень (всього – 172,16 гривні). Бугайова Л.Л. заповнила та підписала цю заяву, а на повідомленнях письмово вказала про неправомірність відключення і що оплата здійснюється нею проти її волі. Цього ж дня, 28.11.2012 вона *оплатила* зазначені кошти згідно квитанцій №53-55, у тому числі суму *83,25 гривні – за відключення*. Наявна заборгованість за електроенергію у сумі 1 366,3 гривень була сплачена 20.11.2012.

Також, аналізом відомостей, що містяться у листах Товариства від 05.06.2013 №01/26-2924, від 29.07.2013 №01/26-5101, від 02.08.2013 №01/26-5214, які надавалися на відповідні вимоги територіального відділення, встановлено, що 05.10.2012 *гр. Кряжєвій Т.О.*, яка мешкає за адресою м. Миколаїв, вул. Чайковського, 36/2 було припинено електропостачання відповідно до пункту 35 ПКЕЕн, а саме – за самовільне підключення до електричної мережі, без порушення схеми обліку, про що був складений акт про порушення від 05.10.2012 №С 6147. Цього ж дня споживач звернувся до Енергопостачальника із *заявою про відновлення електропостачання*, у якій вказав, що оплата заборгованості в сумі 52,52 гривні та послуги за підключення *в сумі 163,71 гривні* проведена повністю. Як зазначило Товариство *оплачені Кряжєвою Т.А.* рахунки складаються із таких платежів: 83,25 гривні – за відключення електроустановки, 68,26 гривень – підключення електроустановки, 12,21 гривень – транспортні витрати. Для оплати так званих *послуг з відключення електролічильника споживачеві* було надано повідомлення на послуги, на підставі якого він і *здійснив оплату*, згідно квитанції №2522.446.4, у відділенні МФ КБ ПриватБанк. Після цього, 05.10.2012, електропостачання до квартири за адресою вул. Чайковського, 36/2 було *відновлено*.

Отже, наведені фактичні обставини є свідченням взаємозалежності відновлення електропостачання від оплати споживачем робіт з відключення від електропостачання. У ході розгляду справи Відділенням з'ясовано і ряд інших обставин, які є доказами висування Товариством вимог до споживача щодо оплати саме послуг з відключення від електричної енергії, у разі порушення споживачем положень ПКЕЕн.

Листом від 04.12.2014 №01/26-6793 Товариство, на питання Відділення (вимога від 07.11.2014 №1-292/80-1826) щодо надання інформації за споживачами, яким було відновлено електропостачання без оплати ними послуг з відключення, виконаного з ініціативи Товариства, за період часу 2009-2013 роки та січень-жовтень 2014 року, ПАТ «Миколаївобленерго» повідомило, що: квитанції «Повідомлення на послуги», відповідно до яких надавались споживачам *розрахунки витрат Товариства (збитків)*, були замовлені та зроблені в типографії. Таким чином, для запобігання додаткових затрат, Товариство і надавало споживачам дані квитанції *для оплати ними збитків з відключення, спричинених споживачами внаслідок порушення ПКЕЕн*.

Також Товариство цим же листом зазначило, що за період часу з 2009 – по квітень 2013 року *побутовим споживачам здійснювалось відновлення електропостачання після оплати витрат Товариства з відключення*. З квітня 2013 року до вартості робіт з *повторного підключення споживачів не входить оплата з відключення (наказ Товариства №402 від 16.04.2013)*.

Відділенням з'ясовано, що пункт 3 Наказу по Товариству №402 від 16.04.2013 містить наступний перелік робіт, які включаються до розрахунку вартості робіт (послуг) з повторного підключення після відключення побутового споживача за порушення ПКЕЕн, а саме: повторне підключення побутових споживачів, вартість використання машин і механізмів при проведенні повторного підключення.

При цьому, згідно пункту 2 даного Наказу, роботи з повторного підключення побутових споживачів виконувати тільки на підставі договору, який укладається між замовником та виконавцем.

Окрім того, пунктом 1 цього ж Наказу вказівку від 14.08.2008 №367 «Про визначення вартості послуг філії з повторного підключення побутових споживачів *після оплати заборгованості*» було визнано такою, що втратила чинність.

До того ж Товариство зазначило, що, починаючи з квітня 2013 року, воно *не вимагає з побутових споживачів оплату за відключення при повторному підключенні*.

В той же час, ПАТ «Миколаївобленерго» зазначило, що з *2009 року по квітень 2013 року побутовим споживачам здійснювалось відновлення електропостачання після оплати витрат Товариства з відключення*.

Листом від 04.12.2014 №01/26-6793 Товариство надало на адресу Відділення копії первинних документів, на підставі яких були здійснені розрахунки *розміру збитків по споживачам*: гр. Титарю О.М., гр. Кряжевій Т.А. та гр. Бугайовій Л.Л., пов'язаних з виконанням ПАТ «Миколаївобленерго» робіт щодо відключення електричної енергії у їх помешканнях, внаслідок порушень ПКЕЕн.

Тобто, на думку ПАТ «Миколаївобленерго», зазначені розрахунки підтверджують, що Товариству із боку споживача має бути відшкодована саме сума понесених збитків у зв'язку з виконанням робіт по припиненню електропостачання у помешканні споживача, а не сума коштів із надання послуг з відключення від електропостачання (розмір яких – тобто збитків та послуг, затверджених чинними раніше калькуляціями, у цьому разі співпадає, є однаковим).

Зазначене підтверджується і поясненнями, наданими ПАТ «Миколаївобленерго» листом від 21.11.2014 №01/26-6533, у якому Товариство зазначає, що у випадках, коли Енергопостачальник *вимушений здійснювати відключення споживача відповідно до вимог чинного законодавства з метою припинення порушень споживачем ПКЕЕн*, витрати на виконання таких робіт з відключення *є збитками енергопостачальника*. В свою чергу, замовлені споживачем додаткові роботи та послуги, які надаються виключно ліцензіатом з передачі

електричної енергії місцевими (локальними) електромережами та з постачання електричної енергії за регульованим тарифом, пов'язані з ліцензованою діяльністю, здійснюються у відповідності до умов укладеного між замовником та енергопостачальником договору на виконання додаткових послуг та вимог чинного законодавства.

У листі від 02.12.2013 №01/26-7718 ПАТ «Миколаївобленерго» зазначає, що станом на даний час побутовим споживачам, які були відключені від електромережі внаслідок вчинення порушень ПКЕЕн, Товариство, керуючись вимогами статті 20 Цивільного кодексу України, пропонує в добровільному порядку відшкодувати збитки (витрати), які Товариство понесло у зв'язку з проведенням відключення. У випадку невідшкодування споживачем збитків в добровільному порядку, Товариство звертається до відповідного суду з позовом про стягнення зазначених збитків (витрати на відключення).

Підсумовуючи вищенаведене, Відділення приходить до висновку, що поновлення електричної енергії споживачам, якими були порушені положення ПКЕЕн, мало здійснюватися Товариством незалежно від оплати збитків, понесених останнім у зв'язку з відключенням. ПАТ «Миколаївобленерго» пропонує споживачем сплатити вказані збитки у добровільному порядку, і, у разі непогодження споживача з такою пропозицією, Товариство звертається до суду.

У ході здійснення заходів контролю за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема й при розгляді заяв про порушення конкурентного законодавства, що надходять як від побутових споживачів, так і від суб'єктів господарювання, Відділенням були отримані пояснення та документи від ПАТ «Миколаївобленерго», які фактично підтверджують вищенаведені обставини. Так, листом від 04.04.2016 №01/20-243 Товариством було надано копію Порядку припинення або обмеження постачання електричної енергії споживачам ПАТ «Миколаївобленерго», який затверджено *Наказом по Товариству від 25.12.2014 №1272*. Згідно пункту 5.4.2. цього Порядку, споживачу при зверненні стосовно відновлення постачання електричної енергії, необхідно відшкодувати збитки, які завдані енергопостачальнику. Для цього зі споживачем необхідно укласти угоду про відшкодування збитків (додаток 10), в якій зазначити перелік збитків, що виникли при відключенні споживача, який порушив вимоги діючих ПКЕЕн та статтю витрат на відключення такого споживача.

До переліку збитків вказаний Порядок відносить:

- відключення електропостачання (сума визначається відповідно до діючої калькуляції Товариства);
- транспортні витрати при відключенні (сума визначається відповідно до діючої калькуляції Товариства).

Крім того, вказаний пункт містить наступні положення: «У разі відмови споживача добровільно відшкодувати збитки за відключення, електропостачання споживачу відновлюється, а збитки стягуються у судовому порядку. При цьому в угоді про відшкодування збитків, споживач ставить свій підпис про відмову в добровільному відшкодуванні збитків за відключення та трьома представниками філії засвідчується його відмова».

Зазначене підтверджує, що ПАТ «Миколаївобленерго» у ході розгляду даної справи фактично вжило заходів, направлених на припинення своїх дій (бездіяльності), якими була створена безпосередня взаємозалежність між відшкодуванням споживачем в обов'язковому порядку збитків, понесених Товариством (обрахованих як вартість виконаних Енергопостачальником робіт з відключення), та здійсненням поновлення електропостачання такому споживачу.

Разом з тим територіальне відділення звертає увагу Товариства на необхідності чіткого додержання процедури повторного підключення побутових споживачів при припиненні електропостачання внаслідок порушення останніми вимог ПКЕЕн, якого вони припустилися. Обставини, які досліджувались у справі, підтверджують, що Товариством

вчинялись дії відносно споживачів гр. Титаря О.І., гр. Бугайової Л.Л. та гр. Кряжевої Т.А., спрямовані саме на стягнення понесених збитків під виглядом оплати послуг з відключення, як обов'язкової умови поновлення електропостачання, *без чого електропостачання фактично не відновлювалося.*

Наслідком наведених вище дій Товариства є ущемлення (можливість ущемлення) інтересів споживачів на одержання послуг з постачання електричної енергії, примушення споживачів до безспірного стягнення з них коштів, які Енергопостачальник визначає для себе як збитки, та, зрештою, обмеження їх у праві на можливе оспорювання в судовому порядку розміру збитків, виставлених Товариством, оскільки в будь-якому разі до моменту їх оплати електропостачання не відновлювалося, а перебувати тривалий час в умовах відсутності послуги з постачання електричної енергії сучасна людина – споживач, об'єктивно не в змозі, що є очевидним.

За визначенням частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ущемлення інтересів споживачів є кваліфікуючою ознакою порушення у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку.

За умов значної конкуренції на ринку наведені вище дії ПАТ «Миколаївобленерго» були б неможливими, оскільки маючи зацікавлення продати свій товар (послуги з постачання електричної енергії), ПАТ «Миколаївобленерго» мало б вживати заходів щодо недопущення ущемлення інтересів споживачів.

В свою чергу, за наявності значної конкуренції на ринку споживач міг би обрати для себе іншого постачальника послуг, який дотримується вимог чинного законодавства та не допускає ущемлення його законних інтересів, які полягають в одержанні послуг з постачання електричної енергії виключно на тих умовах, що передбачені законодавством.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України „Про захист економічної конкуренції” зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Частиною третьою цієї ж статті даного Закону встановлено, що зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Відповідно до пункту 2 статті 50 Закону України „Про захист економічної конкуренції” зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

Таким чином, з огляду на монопольне становище ПАТ «Миколаївобленерго» у 2011-2016 роках на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом населенню в межах території Миколаївської області, на якій розташовані власні електричні мережі Товариства, дії ПАТ «Миколаївобленерго», які полягали у недотриманні законодавчо визначеного порядку поновлення електропостачання побутовим споживачам, які припустилися порушення вимог ПКЕЕн, що були спрямовані на стягнення понесених Енергопостачальником збитків у спосіб, не передбачений законодавством, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», *а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.*

Як вказано вище, Відділенням було з'ясовано, що ПАТ «Миколаївобленерго» вживало заходи, які спрямовані на припинення наведеного порушення, а саме запровадило своїм внутрішнім розпорядчим документом Порядок припинення або обмеження

постачання електричної енергії споживачам, положення якого визначають процедуру відшкодування споживачем понесених Товариством збитків у випадку припинення електропостачання.

Окрім того, Відділення звертає увагу на згадані вище зміни у законодавстві про електроенергетику (зокрема ПКЕЕн), які наразі взагалі передбачають звільнення споживача від оплати збитків, понесених Товариством у зв'язку з припиненням електропостачання споживачу внаслідок наявної заборгованості, так само як і плати за відновлення йому електропостачання.

Наведене надало Відділенню підстави, передбачені статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», для внесення на адресу Товариства *обов'язкових для розгляду рекомендацій від 08.12.2016 №75-рк* про усунення причин виникнення такого порушення та умов, що йому сприяють.

Даними рекомендаціями передбачалось, зокрема:

- здійснювати поновлення електропостачання побутовим споживачам електричної енергії з чітким дотриманням вимог та положень законодавства, зокрема в частині відшкодування понесених Товариством збитків;

- провести необхідну роз'яснювальну роботу серед персоналу Товариства, у тому числі відокремлених структурних підрозділів (філій), відповідального за виконання робіт з поновлення електропостачання, щодо необхідності діяти з дотриманням відповідних норм законодавства, які визначають порядок та процедуру виконання таких робіт, з метою недопущення ущемлення інтересів споживачів.

Листом від 29.12.2016 №01/20-7789 Відповідач інформував Відділення про розгляд наданих йому адміністративною колегією рекомендацій від 08.12.2016 №75-рк. При цьому вказав, що на виконання зазначених рекомендацій філіям Товариства надано доручення від 28.12.2016 №1630 щодо проведення роз'яснювальної роботи з працівниками філій, які задіяні у роботі з відновлення електропостачання побутовим споживачам, дотримання вимог ПКЕЕн зі змінами та доповненнями від 23.08.2016, а саме – відновлення об'єкта електропостачання побутового споживача, який було відключено за заборгованість за спожиту електричну енергію (пункт 36 Правил). Копію цього доручення Енергопостачальник також представив до Відділення.

Таким чином, відповідь Енергопостачальника свідчить про виконання положень наданих йому рекомендацій. Свідчень того, що наразі ним вчиняються будь-які дії всупереч положенням законодавства, у цій частині, на даний час до Відділення не надходило (зокрема у вигляді скарг чи інших повідомлень від громадян – споживачів електричної енергії).

Відповідно до частини третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, розпочате провадження у справі закривається.

Отже, встановлені у справі обставини, підтверджені відповідними доказами, що містяться у її матеріалах, надають правові підстави для закриття провадження у даній справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

На подання з попередніми висновками у справі від 02.02.2017 №1-06/8-пв, одержане Товариством 08.02.2017, останнє не надало письмових заперечень, додаткових пояснень, тощо.

Виходячи з наведеного, на підставі статей 12, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пункту 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України

від 23.02.2001 №32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482, (зі змінами і доповненнями), пункту 33 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 №5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за №90/299, із змінами та доповненнями, адміністративна колегія Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ВИРШИЛА:

На підставі частини третьої статті 46, абзацу сьомого статті 49 Закону України "Про захист економічної конкуренції" закрити провадження у справі №1-26.213/50-2014, розпочатій відносно публічного акціонерного товариства "Миколаївобленерго", код ЄДРПОУ 23399393 (адреса: 54017, м. Миколаїв, вул. Громадянська, 40) за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", без прийняття рішення по суті у зв'язку з виконанням ПАТ "Миколаївобленерго" положень рекомендацій адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 08.12.2016 №75-рк "Щодо усунення причин та умов виникнення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції".

Рішення адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України може бути оскаржено до господарського суду Миколаївської області у двомісячний строк з дня його отримання.

**Голова адміністративної колегії
Миколаївського обласного
територіального відділення
Антимонопольного комітету України**

В. Харченко